

ANDRZEJ KLASIK

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Chorzowie

WOJCIECH ŚWIĄTKIEWICZ

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ADAM DROBNIAK
KRZYSZTOF WRANA

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

STRATEGIA ROZWOJU KULTURALNEGO KATOWIC 2020+*

Abstract: Katowice's Cultural Development Strategy 2020+. Works on the strategy for cultural development of Katowice were initiated by the city's authorities in January 2010. The paper presents main parts of the final strategy's document including: assumptions of the strategy for defining the cultural development of Katowice, vision of the cultural development of the city, general goal and domain's priorities for the cultural development, and specific objectives of the cultural development. The specific objectives formed the basis for identifying courses of measures and undertakings of cultural development of Katowice.

In axiology layer the Katowice's vision of cultural development includes eleven values, *i.e.*: culture in everyday life, culture as a meeting *milieu*, education and participation in culture, zones and routs of culture, the city of aesthetic landscape, the city of comfortable public transport system, Katowice as open city, creative Katowice, the city place for young, the city of big events, as well as Katowice and Metropolis in Europe.

* Artykuł opracowany na podstawie dokumentu: *Strategia Rozwoju Kulturalnego Katowice 2020+*, Urząd Miasta Katowice, czerwiec 2010; prace koordynowane i moderowane przez zespół badawczo-projektowy w składzie: prof. zw. dr hab. Andrzej Klasik, prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz, dr Adam Drobniak, dr Krzysztof Wrana.

Wprowadzenie

Opracowanie zawiera syntetyczną prezentację głównych elementów *Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic 2020+*, opracowanych na potrzeby Miasta Katowice. Prace nad dokumentem *Strategii*, prowadzone w 2010 r., obejmowały m.in. innymi serię czterech warsztatów z lokalnymi środowiskami kultury. Ich rezultaty pozwoliły na sformułowanie elementów diagnozy strategicznej, założeń *Strategii*, wizji, celu ogólnego i priorytetów dziedzinowych oraz celów specyficznych i przedsięwzięć rozwoju kulturalnego miasta.

1. Założenia Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic

1.1. Rozwój kulturalny Katowic

W *Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic*, rozwój kulturalny miasta jest definiowany przez:

- jakościowy i ilościowy rozwój środowisk artystycznych i instytucji kulturalnych,
- wzrost uczestnictwa mieszkańców w różnych formach i poziomach kultury,
- wzbogacenie infrastruktury kulturalnej miasta,
- ożywanie i pomnażanie dziedzictwa kulturowego.

1.1.1. Metropolitalny kontekst rozwoju kulturalnego Katowic

- Rozwój kulturalny Katowic w kontekście metropolitalnym oznacza, że:
- W wymiarze środowisk artystycznych i instytucji kulturalnych Katowice odgrywają rolę kluczową, inspirującą i organizatorską. Przejawia się ona w koncentracji zróżnicowanego dziedzinnego środowiska artystycznego i skupieniu artystycznych instytucji edukacyjnych oraz prestiżowych instytucji kulturalnych. Inspirująca i organizatorska rola Katowic wyraża się w tworzeniu i realizowaniu dużej liczby prestiżowych wydarzeń kulturalnych, m.in. muzycznych, plastycznych, audiowizualnych.
 - Wydarzenia kulturalne mające miejsce w Katowicach mają wymiar międzynarodowy i międzyregionalny. Uczestniczą w nich mieszkańcy Metropolii, a także coraz intensywniej rozwijana jest turystyka kulturalna. Dotyczy to także wykorzystania obiektów i przestrzeni postindustrialnych do rozwijania funkcji metropolitalnych.

- Rozwój kulturalny Katowic w kontekście metropolitalnym wymaga modernizacji, rozbudowy i tworzenia nowych obiektów kultury będących podstawą budowania metropolitalnych stref kultury. Modernizowane i nowe obiekty kultury dotyczą muzealnictwa, muzyki, teatru, filmu, galerii wystawowych, bibliotek.
- W rozwoju kulturalnym Katowic, miasto stanowi centrum przywracania i promocji wielokulturowego dziedzictwa całego regionu. Dotyczy to w szczególności przywracania pamięci o twórcach kultury i nauki, wydarzeniach artystycznych, tradycjach życia społecznego. Katowice stają się także ośrodkiem tworzenia i upowszechniania kultury wysokiej.

1.1.2. Starania Katowic o tytuł ESK 2016

Współczesnym i najnowszym przedsięwzięciem zmierzającym do wyraźnie ukierunkowanego przyspieszenia procesów przeobrażeń miasta jest dynamicznie rozwijająca się idea Katowic jako „miasta ogrodów”. Idea „miasta ogrodu” pojawiła się w Anglii w 1898 r. Jednym z najstarszych miast ogrodów, leżących w granicach obecnej Polski, jest katowicki Giszowiec zbudowany w latach 1907-1910. 100 lat po narodzinach Giszowca została odnowiona idea rozwinięcia pomysłów dawnych mieszkańców miasta. Unikalny charakter Katowic wynika z niezwykłego zderzenia przemysłu i przyrody. To inspiruje do „marzenia” o Katowicach – Mieście Ogrodów. Projekt *Katowice miasto ogrodów* ujmuje się jako zamysł przekształcania Katowic w nowoczesne miasto kultury wyrastające z miasta przemysłowego. To przejście od miasta przemysłowego do miasta kultury należy traktować jako kompleksową i integralnie rozumianą przebudowę miasta, począwszy od jego szaty architektonicznej, struktury przestrzeni, a skończywszy na kreatywnych cechach osobowości mieszkańców miasta. Kreatywność wszystkich grup mieszkańców, wraz ze środowiskami artystycznymi, stanie się czynnikiem napędowym funkcji metropolitalnych miasta. Społeczności lokalne Katowic otwarte na nowe wyzwania cywilizacyjne i charakteryzujące się wysokim kapitałem kulturowym umożliwią realizowanie w przestrzeni Metropolii różnych kulturalnych stylów życia. Projekt *Katowice – miasto ogrodów* jest bezpośrednio powiązany z podjęciem przez władze Katowic starań o uzyskanie wyróżniającego miasto tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 r.

1.1.3. Obszary tematyczne Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic

W *Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic* zostało wyodrębnionych pięć obszarów tematycznych. Stanowią one punkty ciężkości w diagnozowaniu strategicznym rozwoju kulturalnego miasta, w formułowaniu celu ogólnego i celów specyficznych rozwoju kulturalnego Katowic oraz priorytetów dziedzinowych. Przyjęte obszary tematyczne należy traktować jako wzajemnie powiązane ze sobą i tworzące kulturę miasta i kulturę w mieście.

Obszar tematyczny 1. *Aktywność środowisk i instytucji kultury*

Aktywność środowisk i instytucji kultury obejmuje szeroko pojmowaną ofertę kulturalną kierowaną do mieszkańców miasta oraz innych jego użytkowników. Jest ona konstytutywnym składnikiem funkcji metropolitalnej Katowic. Obszar ten tworzą trzy wyróżnione rodzaje aktywności kulturalnych:

- międzynarodowa aktywność środowisk i instytucji kulturalnych,
- metropolitalna oferta kultury popularnej,
- sektor i przemysły kultury w dziedzinie sztuk performatywnych, wizualnych i audiowizualnych.

Obszar tematyczny 2. *Uczestnictwo w kulturze*

Uczestnictwo w kulturze jako obszar tematyczny *Strategii* akcentuje rolę kompetencji kulturowych mieszkańców oraz ich preferencji artystycznych jako uczestników kultury. Kompetencje te są konsekwencją edukacji kulturalnej, a także efektem oddziaływania dziedzictwa kulturowego i tradycyjnych wzorów życia kulturalnego. Obszar ten tworzą trzy wymienione aspekty modelujące wzory uczestnictwa w kulturze mieszkańców miasta:

- kompetencje kulturalne mieszkańców,
- preferencje i popyt mieszkańców na produkty kulturalne,
- metropolitalna tożsamość mieszkańców.

Obszar tematyczny 3. *Inwestowanie w infrastrukturę kultury (obiekty, media, informacje)*

Inwestowanie w infrastrukturę kultury ukazuje szeroką perspektywę przemian dotyczących obiektów i instytucji kultury, różnego typu mediów i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Inwestowanie w infrastrukturę jest niezbędne do intensyfikacji aktywności środowisk twórczych oraz ożywienia i wzbogacenia wzorów uczestnictwa w kulturze. Obszar ten skła-

da się z trzech wyróżnionych rodzajów infrastruktury kultury miasta wymagającej szybkich inwestycji:

- infrastruktura materialna kultury (obiekty wraz z otoczeniem),
- infrastruktura komunikacyjna, informacyjna i medialna,
- infrastruktura instytucjonalna sektora kultury.

Obszar tematyczny 4. *Materialna i duchowa przestrzeń kulturowa Katowic*

Obszar tematyczny materialna i duchowa przestrzeń kulturowa Katowic uwypukla znaczenie dziedzictwa i tradycji kulturowych towarzyszących historycznym procesom powstawania i rozwoju Katowic. W ich wyniku wytworzył się specyficzny typ kultury miasta i kultury w mieście. Odzwierciedla się on w charakterystyce przestrzennej miasta mającej wpływ na jego rytmy życia kulturalnego i funkcje metropolitalne. Materialna i duchowa przestrzeń kulturowa miasta traktowana jest jako zastany kapitał kulturowy miasta i jego mieszkańców. Wymagające ożywienia dziedzictwo kulturowe jest tworzycem inspirującym oczekiwane przemiany miasta i jego metropolitalnych funkcji. Obszar tematyczny obejmuje trzy wymiary:

- metropolitalne centrum kultury wysokiej,
- centra kulturalne w zespołach dzielnic,
- dziedzictwo kulturowe miasta i wielokulturowość miasta.

Obszar tematyczny 5. *Kapitał kreatywny środowisk kulturotwórczych*

Kapitał kreatywny środowisk kulturotwórczych jest ujmowany jako swoista synteza procesów społeczno-kulturowych dokonujących się w czterech wcześniej wyodrębnionych obszarach przemian kulturowych miasta. Ich efektem jest dynamizacja wartości artystycznych powstających w środowiskach twórców kultury i w instytucjonalnie rozumianych systemach kształcenia artystycznego. Obszar ten jest opisany przez dwa rodzaje kapitału kreatywnego środowisk artystycznych. Pierwszy charakteryzuje osoby i miejsca, drugi wymagający wzmocnienia potencjał organizacyjny instytucji edukacji artystycznych obejmuje:

- profile środowisk twórczych (ludzie i miejsca),
- szkolnictwo artystyczne.

2. Wizja rozwoju kulturalnego Katowic

2.1. Kultura w codzienności

Katowice są miastem o wszechstronnej i różnorodnej ofercie kulturalnej adresowanej do różnych grup odbiorców będących zarówno mieszkańcami, jak i nierezydentami. Bogata oferta kulturalna Katowic jest skierowana do odbiorców w różnych grupach wiekowych i o różnorodnych zainteresowaniach. Katowice jako miasto kultury zapewnia atrakcyjną ofertę kulturalną w formach wyzwalających kreatywność mieszkańców i wspierających ich rozwój osobowy i społeczny. Są to wydarzenia z dziedziny kultury wysokiej i popularnej, w tym wydarzenia metropolitalne oparte na współpracy miast. Na bogatą ofertę kulturalną Katowic składa się „kultura w codzienności” w formie projektów cyklicznych, wydarzeń specjalnych i inicjatyw edukacyjnych. Katowice są miastem kultury przez jej obecność na każdym kroku, zarówno na ulicach, jak i we wnętrzach instytucji i firm odwiedzanych przez mieszkańców.

2.2. Kultura miejscem spotkania

Katowice jako miasto kultury są miejscem spotkania, posiadając zarówno metropolitalny salon kulturalny, jak i dzielnicowe centra kultury. Dzielnicowe domy kultury to kluczowe placówki integrujące społeczność lokalną wokół dziedzictwa i tożsamości śląskiej, podczas gdy metropolitalny salon kultury zapewnia rangę i pozycję Katowic w Metropolii, w przestrzeni krajowej i europejskiej. Dzięki kulturze śródmieście Katowic tętni życiem, a interesująca oferta kulturalna sprzyja wytworzeniu się licznych miejsc spotkań o charakterze kameralnym w formie kawiarni, galerii, księgarni i antykwariatów, klubów, pubów. Kultura sprzyja promowaniu postaw tolerancji, otwartości i komunikacji międzykulturowej. Pięknie zakomponowane, bezpieczne parki i place miasta stają się miejscem realizacji kulturalnych aktywności w formie koncertów, ekspozycji, happeningów, *performance*.

2.3. Edukacja i uczestnictwo w kulturze

Atrakcyjna i bogata oferta kulturalna Katowic powoduje, że dominującym stylem spędzania czasu wolnego jest uczestnictwo w kulturze. Rozwój kulturalny mieszkańców zapewnia wydarzenia i projekty edukacyjne skiero-

wane głównie do dzieci i młodzieży, ale także edukację permanentną obejmującą wszystkie grupy wiekowe „od przedszkola do osób trzeciego wieku”. Katowice tworzą swoim mieszkańcom różnorodne możliwości w zakresie edukacji kulturalnej, uczestnictwa w kulturze, kreowania kultury i współorganizacji wydarzeń.

2.4. Strefy i trasy kultury

W Katowicach jako mieście kultury kształtują się centralne strefy kultury obejmujące nowoczesnie wyposażone obiekty kultury, których wartość i rangę wzmacniają i eksponują atrakcyjne zakomponowanie ich otoczenia. Tymi strefami są zarówno centra dzielnicowe, skupione wokół domów kultury o nowo ukształtowanym profilu działalności społeczno-kulturalnej i jednocześnie centralne przestrzenie kulturowe Śródmieścia z obiektami umożliwiającymi realizację szerokiego spektrum wydarzeń kulturalnych na najwyższym poziomie w dziedzinie muzyki, teatru, opery, baletu, filmu, *performance*, sztuk wizualnych i muzealnictwa. Eksponowanie funkcji kulturalnej i dziedzictwa Katowic zapewniają „trasy kultury” w dwojakim sensie. W sensie odkrywania dziedzictwa, „trasy kultury” łączą najważniejsze obiekty i lokalizacje o wartościach kulturowych. W sensie tworzenia sztuki, „trasy kultury” łączą aktywności środowisk twórczych i społeczności lokalnych różnych miejsc i przestrzeni publicznych. „Trasy kultury” wspomagane są przez sprawne funkcjonowanie transportu publicznego, poznawcze i edukacyjne ścieżki rowerowe i piesze. „Trasy kultury” i powiązana z nimi aktywność kulturalna stają się czynnikiem zachęcającym do wzrostu kulturalnej mobilności mieszkańców dzielnic, a w konsekwencji przyczyniają się do rozwoju kulturalnych stylów życia mieszkańców miasta i Metropolii.

2.5. Miasto estetycznego pejzażu

Estetyka zagospodarowania przestrzennego i krajobraz miejski czerpiący swoją wartość i unikatowość z dziedzictwa architektonicznego i przemysłowego stworzą atrakcyjny klimat społeczny i komfort uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych. Nowe, monumentalne obiekty kultury będące rozpoznawalnymi wizytówkami i magnesami miasta wydatnie przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności społeczno-kulturowej Katowic w przestrzeni krajowej i europejskiej. Katowice stają się miastem, w którym realizowane są śmiałe koncepcje twórcze, czerpiące ze śląskiej tożsamości, tradycji i historii.

2.6. Miasto komfortowego systemu komunikacji publicznej

Komfortowy system komunikacji miejskiej umożliwia swobodny dostęp i udział mieszkańców oraz osób odwiedzających w kulturze Katowic i Metropolii. Dogodne, całodobowe skomunikowanie centrów kultury, system parkingów w strefach kultury, lub ich bezpośrednim sąsiedztwie oraz wysoki poziom bezpieczeństwa są czynnikami wspierającymi wybór kulturalnych stylów życia przez mieszkańców Katowic i Metropolii. Czynniki te zwiększają także możliwości korzystania z oferty kulturalnej mieszkańców innych miast i regionów. Katowice stają się miastem witalnym i tętniącym życiem przez całą dobę.

2.7. Katowice miasto otwarte

Katowice to miasto otwarte na twórców i odbiorców kultury. Miasto absorbujące nowatorskie nurty i formy aktywności kulturalnej oraz goszczące twórców. Odważne przejawy sztuki, nowatorska architektura, przyjazne i estetyczne przestrzenie publiczne przyciągają uwagę nierezydentów oraz powodują utrwalenie związków mieszkańców z miastem. Kultura staje się wyróżnikiem miasta przyczyniającym się do osiedlania młodych osób z wyższym wykształceniem zainteresowanych wysoką jakością życia i atrakcyjnością rynku pracy. Dzięki wysokiemu poziomowi, świeżości i ciągłemu ewoluowaniu oferty kulturalnej, miasto jest celem podróży turystów poszukujących oryginalnych, rozwijających duchowo i intelektualnie form spędzania wolnego czasu.

2.8. Kreatywne Katowice

Katowice są powszechnie kojarzone z wysokim poziomem kultury oraz korzystnymi warunkami do podejmowania i realizacji projektów kulturalnych. Dzięki temu, w Katowicach są realizowane nowatorskie projekty kulturalne, w które angażowani są twórcy z Metropolii i spoza niej. Utożsamianie przez środowiska artystyczne Katowic i Metropolii jako ważnego ośrodka kultury w skali kraju i Europy prowadzi do radykalnej zmiany i poprawy wizerunku zarówno miasta, jak i całego regionu. Katowice i Metropolia w coraz mniejszym stopniu kojarzą się z problemami typowymi dla ośrodków przemysłowych, a w coraz większym stopniu są postrzegane przez pryzmat spektaku-

larnych wydarzeń kulturalnych, śmiałych projektów i aktywnych środowisk twórczych. Katowice, jako stolica regionu, są w sensie realnym i metaforycznym „miastem ogrodów”, centrum twórczo-artystycznym Metropolii wspierającym inicjatywy integrujące twórców wydarzeń i odbiorców kultury.

2.9. Miasto stawiające na młodych

Katowice są miastem awangardowym w różnych dziedzinach sztuki przez obecność w jego przestrzeni prężnego środowiska akademickiego, twórczego i dużej aktywności studentów. Katowice to miasto zakomponowanych przestrzeni, umożliwiających realizację nowych form sztuki, których tworzenie jest zasługą prężnego środowiska studenckiego i młodych twórców.

2.10. Miasto wielkich wydarzeń

Katowice – lider Metropolii – są miejscem tworzenia ważnych dzieł artystycznych i koncentracji prestiżowych wydarzeń kulturalnych. Katowice kreują wizerunek i pozycję miasta festiwalu teatralnych, muzycznych, filmowych oraz miejsca *designu*, sztuki wizualnej i graficznej w połączeniu z organizacją wystaw i ekspozycją kolekcji. Wydarzenia i projekty kulturalne realizowane w mieście stają się pretekstem do katowickich spotkań środowisk twórczych z wybitnymi osobistościami sztuki. Katowice jako lider Metropolii wywołują ofertę kulturalną kierowaną do mieszkańców regionu i kształtują metropolitalną świadomość oraz tożsamość mieszkańców.

2.11. Katowice i Metropolia w Europie

Katowice wzmacniają swoją pozycję miasta będącego zwornikiem Metropolii Górnośląskiej. Przyczyniają się do tego inicjowane przez Katowice, we współdziałaniu z miastami Metropolii, ważne wydarzenia i aktywności w dziedzinie kultury. Katowice wraz z Metropolią, ze względu na swoje położenie na międzynarodowych historycznych szlakach i transportowych korytarzach są predestynowane do odgrywania roli ośrodka o randze europejskiej na dwóch osiach strategicznych. Na osi wschód-zachód odbywa się to komplementarnie do Krakowa i Wrocławia, zaś na osi północ-południe kluczowo w stosunku do Łodzi i Ostrawy. Skok kulturowo-cywilizacyjny Katowic i Metropolii warunkowany jest wytworzeniem „masy krytycznej” w zakresie funkcji i potencjału kultury. Istotnemu wzbogaceniu ulega liczebność

istotnych instytucji kulturalnych oraz różnorodność działalności i wydarzeń kulturalnych. W zakresie potencjału kultury następuje wydatne pomnożenie kapitału kreatywnego środowisk kulturotwórczych, w tym wzbogacenie szkolnictwa artystycznego wszystkich poziomów.

3. Cel ogólny i priorytety dziedzinowe rozwoju kulturalnego Katowic

Rozwój kulturalny Katowic w horyzoncie 2020+ wyznaczają cztery wektory. Są to:

- Kompetencje kulturowe mieszkańców, które w obecnym stanie charakteryzuje niski stopień uczestnictwa w kulturze. Edukacja kulturalna podnosząca kompetencje kulturowe jest, obok poziomu zamożności mieszkańców, głównym czynnikiem rozwoju kulturalnego miasta.
- Sektor publiczny i sektor prywatny w partnerstwie oraz współpracy w zakresie działalności kulturalnej zadecydują o przemianie Katowic z *miasta industrialnego w miasto kultury*. W kulturze nastąpi zrównoważenie działalności kulturalnych *for-profit* i *non-profit*.
- Oferta kulturalna miasta stanie się różnorodna i wielodostępna. Różnorodność oferty będzie się wyrażać w harmonijnym połączeniu wszystkich poziomów i rodzajów kultury. Wielodostępność oferty będzie oznaczać rozwój systemów udostępniania w relacjach bezpośredniej styczności społecznej, w tym w plenerze oraz za pośrednictwem środków elektronicznych.
- Historyczna misja Katowic jako stołecznego ośrodka Górnego Śląska w wymiarze administracyjnym i gospodarczym uzyska wzmocnienie przez ekspansję funkcji, działalności i instytucji kulturalnych, a w rezultacie miasto stanie się liderem kultury w Metropolii.

Cel ogólny *Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic* został sformułowany następująco: **Katowice liderem kultury w Metropolii Górnośląskiej zapewniającym różnorodną, wielodostępną ofertę kulturalną łączącą sektor publiczny i prywatny oraz sprzyjającą podnoszeniu poziomu kompetencji kulturowych mieszkańców miasta.**

Osiąganie założonego ogólnego celu rozwoju kulturalnego Katowic wymaga koncentracji potencjałów i aktywności wszystkich podmiotów i uczestników życia kulturalnego miasta.

Strategia Rozwoju Kulturalnego Katowic ustala cztery priorytety dziedzinowe, których konsekwentne respektowanie w procesach decyzyjnych

przez władze miasta wraz z aktorami życia kulturalnego pozwoli na realizację celu ogólnego. Obejmują one:

- Priorytet I. Wzmacnianie infrastruktury kulturalnej Katowic, pomnażanie kapitału kreatywnego, ożywienie dziedzictwa kulturowego, podnoszenie kompetencji kulturowych mieszkańców.
- Priorytet II. Wzbogacanie i urozmaicanie różnorodności oferty kulturalnej, tworzenie atrakcyjnych centrów kultury wysokiej i popularnej w przestrzeni miasta, zapewnienie medialnej, informacyjnej oraz transportowej dostępności do wydarzeń kulturalnych.
- Priorytet III. Wspieranie kreatywności środowisk twórczych w dziedzinie sztuk performatywnych, wizualnych i audiowizualnych dla rozwoju rynkowych i nierynkowych działalności kulturalnych o zasięgu i znaczeniu krajowym i międzynarodowym.
- Priorytet IV. Tworzenie nowych wyróżników oferty kulturalnej, na podstawie potencjału środowisk artystycznych i akademickich dla pobudzenia rozwoju kulturalnego Metropolii i Górnego Śląska.

4. Cele specyficzne rozwoju kulturalnego Katowic

Cele specyficzne *Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic* wyrażają najistotniejsze wartości i oczekiwania użytkowników miasta, w tym rezydentów, jak i osób nie będących jego mieszkańcami. Cele specyficzne *Strategii* stanowią operacjonalizację jej celu ogólnego.

Cel specyficzny pierwszy: *Katowice miastem o wysokiej atrakcyjności społeczno-kulturowej* – wskazuje na Katowice jako miasto, które w przyszłości osiągnie wysoki poziom atrakcyjności społeczno-kulturowej. Składowymi tej atrakcyjności staną się równorzędnie:

- oferta społeczno-kulturalna obejmująca zróżnicowane rodzaje i formy projektów i wydarzeń kulturalnych;
- przestrzeń kulturowa i infrastruktura kultury umożliwiające realizację aktywności artystycznej i produkcję kulturalną różnym środowiskom twórczym;
- technologie informacyjne i komunikacyjne będące standardem w tworzeniu, produkcji i dystrybucji wydarzeń i produktów kulturalnych.

Cel specyficzny drugi: *Katowice miastem gwarantującym swobodę wyboru różnych kulturalnych stylów życia* – pozwoli stworzyć z miasta środowi-

sko gwarantujące swobodę wyboru różnorodnych kulturalnych stylów życia jego mieszkańców. Głównymi komponentami tego celu będą:

- cykliczne wydarzenia kulturalne o wysokiej randze artystycznej, z udziałem międzynarodowych środowisk artystycznych;
- rozbudowane i dobrze wyposażone w infrastrukturę kulturową przestrzenie miasta umożliwiające różnym grupom mieszkańców aktywne i twórcze życie kulturalne;
- multimedialne promowanie istniejących instytucji i wydarzeń kulturalnych oraz powołanie do życia nowych instytucji wzmacniających środowiska twórcze.

Cel specyficzny trzeci: *Katowice, Metropolia i Górny Śląsk wpisane w przestrzeń metropolitalną Polski i Europy* – zmierza do ugruntowania metropolitalnej skali i rangi Katowic w przestrzeni Górnego Śląska, Polski i Europy. Metropolitalność miasta zostanie umocniona przez:

- budowanie prestiżowej pozycji w takich dziedzinach kultury, jak: muzyka, literatura, *design* i grafika, sztuki audiowizualne, *postindustrial*;
- rewitalizację zabytkowych i centralnych przestrzeni miejskich, w tym starych dzielnic robotniczych stanowiących dziedzictwo poprzemysłowe;
- powołanie nowych instytucji medialnych promujących kulturę i integrujących środowiska artystyczne i instytucje kulturalne;
- opracowanie nowych programów edukacyjnych i przygotowanie kadr menedżerskich w dziedzinie upowszechniania kultury.

Cel specyficzny czwarty: *Katowice miastem generującym przemianę symboliczno-wizerunkową Metropolii i Górnego Śląska* – akcentuje leaderską pozycję Katowic w przemianie symboliczno-wizerunkowej Metropolii Górnośląskiej i całego regionu. Rola ta zostanie osiągnięta przez:

- organizację wielotematycznych, interdyscyplinarnych i międzynarodowych projektów i wydarzeń kulturalnych;
- rewitalizację kulturową Centrum miasta i tworzenie nowych przestrzeni dla kultury z wykorzystaniem przestrzeni postindustrialnych;
- multimedialne kampanie tworzące nowy wizerunek Katowic jako postindustrialnego miasta kultury;
- tworzenie sieci partnerstwa i współpracy z europejskimi oraz światowymi *miastami kultury*;
- podnoszenie kompetencji osób zarządzających kulturą i instytucjami kultury w mieście.

5. Kierunki działań oraz przedsięwzięcia rozwoju kulturalnego Katowic

5.1. Kierunki działań i przedsięwzięcia dla celu specyficznego pierwszego

Kierunkami działań dla celu specyficznego pierwszego *Katowice miastem o wysokiej atrakcyjności społeczno-kulturowej* są:

- tworzenie i wzbogacanie oferty kulturalnej Katowic,
- inwestowanie w infrastrukturę i przestrzeń kultury,
- wykorzystanie mediów i dostęp do informacji,
- zapewnienie uczestnictwa w kulturze,
- wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury.

W ramach kierunku działań związanego z *tworzeniem i wzbogacaniem oferty kulturalnej Katowic* planowane są następujące przedsięwzięcia:

- wielodyscyplinowe projekty kulturalne realizowane w partnerstwie katowickich instytucji kultury;
- międzynarodowe projekty katowickich środowisk artystycznych i instytucji kulturalnych w dziedzinie sztuk wizualnych i performatywnych;
- Festiwal Sztuk Interdyscyplinarnych w przestrzeniach postindustrialnych;
- wielkie imprezy o wysokim poziomie artystycznym w SPODKU „*Spodek nie tylko dla popkultury*”;
- Projekt: „*Noc Kościołów*” – koncerty, spektakle, wystawy, iluminacje;
- „*Śląsk ekstremalny*” – katowicka oferta wydarzeń społeczno-kulturalnych wykorzystująca i eksponująca dziedzictwo architektoniczne, postindustrialne i przyrodnicze;
- studenckie fora uczelni, kierunków artystycznych i humanistycznych integrujące środowisko akademickie Katowic;
- katowicki przegląd uczniowskich i studenckich talentów artystycznych;
- odpusty śląskie i inne wydarzenia ludyczne żywej tradycji Górnego Śląska w dzielnicach miasta.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach kierunku działań odnoszącego się do *inwestowania w infrastrukturę i przestrzeń kultury* obejmują:

- przystosowanie do funkcji kulturalnych przestrzeni w ciągu ulic: 3 Maja–Warszawska–Rynek;
- adaptację i modernizację Starego Dworca na cele kulturalne – przestrzenie ekspozycyjne, alternatywne wydarzenia teatralne i inne;

- projekty na rzecz estetyzacji centrum miasta;
- niekonwencjonalne przestrzenie Katowic przystosowane do realizacji interdyscyplinarnych wydarzeń kulturalnych;
- projekt rewitalizacji funkcji kulturalnej obiektów – dawnej sali koncertowej przy ul. Plebiscytowej, dawnej małej sceny przy ul. Staromiejskiej itd.;
- „Hotel w familoku” – miejsca noclegowe, hostele w dzielnicach postindustrialnych.

Kierunek działań: *wykorzystanie mediów i dostęp do informacji* będzie realizowany za pomocą następujących przedsięwzięć:

- katowicka kulturalna platforma internetowa jako narzędzie promocji i czasowej koordynacji wydarzeń artystycznych, w tym w języku angielskim;
- „Skrzynka z kulturą” – infokioski w centrum miasta zawierające informacje na temat wydarzeń kulturalnych, biznesowych, społecznych, w tym w języku angielskim.

Kierunek działań: *zapewnienie uczestnictwa w kulturze* obejmuje realizację następujących przedsięwzięć:

- inicjowanie wydarzeń kulturalnych w dzielnicach i środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Katowicki Karnet Kulturalny umożliwiający tani dostęp do kultury dzieci, młodzieży i studentów.

Ostatni z kierunków działań dla omawianego celu, tj.: *wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury* wiąże się z realizacją przedsięwzięcia: instytucjonalny i personalny rozwój Wydziału Kultury UM Katowice dla inicjowania montażu finansowego i promocji projektów oraz wydarzeń kulturalnych.

5.2. Kierunki działań i przedsięwzięcia dla celu specyficznego drugiego

Kierunkami działań dla celu specyficznego drugiego *Katowice miastem gwarantującym swobodę wyboru różnych kulturalnych stylów życia* są:

- tworzenie i wzbogacanie oferty kulturalnej Katowic,
- inwestowanie w infrastrukturę i przestrzenie kultury,
- wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury,
- wykorzystanie mediów i dostęp do informacji,
- wspieranie edukacji kulturalnej.

Pierwszy z kierunków, tj. *tworzenie i wzbogacanie oferty kulturalnej Katowic* będzie realizowany przez następujące przedsięwzięcia:

- projekty transmisji i retransmisji imprez kulturalnych na telebimach w zorganizowanych przestrzeniach publicznych;
- cykliczne „Święto placów Katowic”;
- dziedzictwo śląskie prezentowane w nowoczesnych formach designerskich i edytorskich;
- komercyjne imprezy kulturalne realizowane w partnerstwie biznesu i środowisk artystycznych;
- oferta instytucji kultury i środowisk artystycznych dla sektora biznesu;
- projekt archiwizacji ważnych wydarzeń kulturalnych Katowic;
- konkursy nowych inicjatyw kulturalnych popierane przez władze miasta – grafiki, sztuka mural, taniec *break-dance*, uliczni artyści itd.;
- reaktywowanie festiwalu Metalmania;
- Projekt „Kuchnia Śląska” – seria śląskich produktów gastronomicznych;
- „Mapa kulturalnej przestrzeni Katowic”;

Kolejny z kierunków działań tj.: *inwestowanie w infrastrukturę i przestrzenie kultury* obejmuje takie przedsięwzięcia, jak:

- Teatr Wielki Opery i Baletu w Katowicach;
- „Kwartal artystyczny Katowic” – teatry *off-owe*, galerie, sceny otwarte, adaptacja budynków na cele artystyczne w rejonie ul. Mariacka – Dworcowa – Teatralna i przyległe;
- infrastruktura umożliwiająca organizację wydarzeń kulturalnych w powstającej „strefie nauki”;
- infrastruktura rozrywkowo-rekreacyjna w Dolinie Trzech Stawów;
- „Hotspot” – stworzenie bezprzewodowego dostępu do Internetu w centralnych miejscach i instytucjach kultury Katowic;
- „Fabryka Sztuki” – adaptacja części teatralnej budynku przy ul. Staromiejskiej 7;
- organizacja otwartej sceny prezentacji uzdolnionej młodzieży – scena teatralna Pałacu Młodzieży;
- Katowicki HYDE PARK na Placu Wolności;

Kierunek działań: *wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury* łączy się z realizacją przedsięwzięć:

- powołanie Wydziału Aktorskiego i Teatralnego oraz Technik Performatywnych przy wyższej uczelni;
- „Market Kultura” – centra sprzedaży, w tym internetowej, biletów, wejściówek, karnetów na imprezy kulturalne.

Kierunek działań odnoszący się do *wykorzystania mediów i dostępu do informacji* wiąże się z realizacją takich przedsięwzięć, jak:

- projekt nowej szaty graficznej, zmiana formatu i nowe kanały dystrybucji periodyku kulturalno-informacyjnego „Nasze Katowice”;
- wewnętrzne kampanie promujące wydarzenia kulturalne Katowic z wykorzystaniem zewnętrznych nośników informacji, np. bilbordy, teledyski;
- promocja instytucji i imprez kulturalnych Katowic w miastach partnerskich.

Ostatni z kierunków działań dla drugiego celu specyficznego, tj.: *wspieranie edukacji kulturalnej* obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- projekt tworzenia środowisk liderekich w sektorze organizacji pozarządowych związanych z kulturą;
- wspólne przedsięwzięcia instytucji kulturalnych, edukacyjnych i organizacji pozarządowych w zakresie edukacji artystycznej i kulturalnej;
- spotkania ludzi biznesu i kultury;
- nagroda miasta Katowice dla firmy najlepiej wspierającej działalność kulturalną w mieście.

5.3. Kierunki działań i przedsięwzięcia dla celu specyficznego trzeciego

Kierunkami działań dla celu specyficznego trzeciego *Katowice, Metropolia i Górny Śląsk wpisane w przestrzeń metropolitalną Polski i Europy* są:

- tworzenie i wzbogacanie oferty kulturalnej Katowic,
- inwestowanie w infrastrukturę i przestrzeń kultury,
- wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury,
- wspieranie edukacji kulturalnej,
- wykorzystanie mediów i dostęp do informacji.

Pierwszy z kierunków działań, tj. *tworzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej Katowic* łączy się z realizacją przedsięwzięć:

- *Postindustrial Katowice*, w tym wizytówkowe ścieżki postindustrialne Szopienice – Giszowiec – Murcki.
- Projekt Świąt Dzielnic.
- Międzynarodowy konkurs „Miast ogrodów” w Katowicach.
- Wielodyscyplinowy Festiwal Metropolitalny „Kultura Katowic i Metropolii”.
- Międzynarodowy Konkurs Designu (ogrody, place zabaw itp.).
- Tournee śląskiego jazzu i bluesa w całej Polsce.

- Program koncertów międzynarodowych (gwiazdy światowe z rodzimymi artystami).
- Katowickie Dni Muzyki prezentujące twórców z miasta i regionu, np. W. Kilara, H. M. Góreckiego.
- Metropolitalna Noc Kultury.
- Katowickie Dni Kultur Narodowych i Regionalnych.
- Szlaki turystyki kulturowej: śladami moderny, architektury obronnej, Historii i Kultury Żydów na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim.
- Gościniec Śląski – prezentacja wielokulturowości regionu.
- Tydzień Filmu Śląskiego – śląscy twórcy i tematyka.
- Targi Śląskiej Sztuki i Rzemiosła Artystycznego promującego prace i wyroby śląskich twórców, w tym również szkół i uczelni artystycznych.
- Impresaryjne sceny artystyczne: teatralna, muzyczna itp.
- Konkurs orkiestr dętych.
- Festiwale Kuchni Śląskiej w plenerze.
- Konkurs Literacki na powieść, esej poświęcony regionowi.

Drugi z kierunków działań *inwestowanie w infrastrukturę i przestrzenie kultury* obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- Konkursy architektoniczne na projekty adaptacji obiektów i terenów poprzemysłowych.
- Dworzec Stary – adaptacja na centrum kultury „wolnych strzelców”.
- Projekt adaptacji katowickiego Rynku w atrakcyjną przestrzeń publiczną kultury.
- Przestrzenie publiczne miejscem ekspozycji prac studentów i wykładowców uczelni artystycznych.
- Nowe projekty adaptacji niewykorzystywanych obiektów na cele kulturalne, w tym obiekty poprzemysłowe.
- Symbole Katowic i Górnego Śląska w przestrzeni miasta.
- Rewaloryzacja zabytkowych kamienic.

Kolejny z kierunków działań *wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury* zakłada realizację dwóch przedsięwzięć, tj.:

- Kulturalny Lider Metropolii – jedno wybrane miasto przez GZM pełni funkcję lidera w kwartale, w miesiącu.
- Powołanie stacji „TV – Kultura Śląska” integrujący środowiska artystyczne, instytucje kulturalne oraz ofertę dzieł, wydarzeń i produktów kulturalnych.

Kierunek działań związany z *wspieraniem edukacji kulturalnej* będzie realizowany przez:

- Szkolenia dla menedżerów kultury.
- Projekt stworzenia profesjonalnej grupy przewodników miejskich.
- Multimedialny program edukacji regionalnej, w tym dla katowickich przedszkoli i szkół.

Ostatni z kierunków działań dla celu trzeciego, tj. *wykorzystanie mediów i dostęp do informacji* wiąże się z realizacją projektu Metropolitalna Gazeta Kulturalna.

5.4. Kierunki działań i przedsięwzięcia dla celu specyficznego czwartego

Kierunkami działań dla celu specyficznego czwartego *Katowice miastem generującym przemianę symboliczno-wizerunkową Metropolii i Górnego Śląska* są:

- tworzenie i wzbogacanie oferty kulturalnej Katowic,
- inwestowanie w infrastrukturę i przestrzeń kultury,
- wykorzystanie mediów i dostęp do informacji,
- wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury,
- wspieranie edukacji kulturalnej.

Pierwszy z kierunków działań *tworzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej Katowic* oznacza realizację takich przedsięwzięć, jak:

- Letnie projekty wydarzeń kulturalnych: *off-owe, alternatywne tursitice*, plenery artystyczne itd.
- Rezydencje artystyczne krajowych i zagranicznych twórców z różnych dziedzin sztuki w Katowicach i Metropolii.
- Projekty międzynarodowych i międzyuczelnianych konferencji, forów i warsztatów organizowanych przez katowickie uczelnie artystyczne.
- Interdyscyplinarne i międzyuczelniane studia łączące profile artystyczne z nieartystycznymi.
- Wielotematyczne europejskie kongresy łączące kulturę, naukę, biznes, technologię i turystykę z ewentualnym wykorzystaniem potencjału przestrzeni postindustrialnych i dziedzictwa przyrodniczego.
- Wirtualne wycieczki po katowickich obiektach kultury, przestrzeni kulturowej, przyrodniczej i postindustrialnej – cyfryzacja, internetyzacja, medializacja.
- Śląskie rezydencje kulturalne za granicą przy współpracy twórców śląskich mieszkających za granicą.

- Konkurs „Student-ambasador kultury Katowic i Górnego Śląska”.
- Kierunek działań odnoszący się do *inwestowania w infrastrukturę i przestrzeń kultury* zakłada realizację następujących przedsięwzięć:
- Centrum Katowic metropolitalnym salonem kultury.
 - Projekty przestrzeni dla kultury w Katowicach tworzone przez utalentowane, młode środowiska artystyczne.
 - Kulturowe szlaki turystyczne w Metropolii i na Górnym Śląsku.
- Wykorzystanie mediów i odstęp do informacji* to kierunek, który w przypadku czwartego celu specyficznego realizowany będzie przez przedsięwzięcia:
- Krajowe i międzynarodowe kampanie promujące kulturę Katowic i Metropolii (TV, Internet, radio, prasa, *outdoor*, *indoor*, druk).
 - Metropolitalny system e-informacji kulturalnej.
 - Projekty medialnych ekspozycji przestrzeni postindustrialnych w kontekście wydarzeń artystycznych.
 - Kampania promująca przestrzeń postindustrialną Katowic (i Metropolii) przez tworzenie warunków sprzyjających realizacjom artystycznym, rekreacyjnym, technologicznym i mieszkaniowym: place zabaw, ogrody, parki technologiczne, lofty.
 - Konkursy dla różnych grup wiekowych, środowiskowych i zespołów dzielnic służące budowaniu nowego wizerunku Katowic w oczach mieszkańców.
 - Dni otwarte w katowickich instytucjach kultury.
- Kierunek działań *wzmocnienie instytucjonalne i organizacyjne w dziedzinie kultury* łączy się z następującymi przedsięwzięciami:
- Katowicka inicjatywa metropolitalnego aliansu różnych środowisk twórczych.
 - Budowanie nowego międzynarodowego partnerstwa kulturalnego Katowic – miasta partnerskie zbliżonej wielkości i rangi.
 - Klastry przemysłów kulturowych w Katowicach i Metropolii (dziedzictwo, kultura, turystyka).
 - System i sieć współpracy różnych katowickich ośrodków kultury.
 - Metropolitalny fundusz promocji kultury i inicjatyw kulturalnych.
- Ostatni z kierunków działań dla czwartego celu specyficznego, tj.: *wspieranie edukacji kulturalnej* zakłada realizację następujących przedsięwzięć:
- Wizyty studyjne przedstawicieli kultury w środowiskach Ślązaków działających zagranicą.
 - Projekty edukacyjne i szkoleniowe z zakresu *PR*, reklamy, *publicity* kierowane do urzędników i menedżerów lokalnych instytucji kultury Katowic.

6. Wdrożenie i monitoring *Strategii*

Wdrożenie i monitoring realizacji *Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic 2020+* wymaga wprowadzenia następujących dostosowań organizacyjnych:

- powołany zostanie **Komitet Sterujący ds. wdrażania *Strategii***, tworzący warunki do wdrażania zapisów dokumentu i oceniający postęp ich realizacji, w skład którego wejdą przedstawiciele sektora kultury, nauki, środowiska biznesu oraz partnerzy społeczni;
- powołany zostanie międzywydziałowy **Zespół Zadaniowy ds. wdrażania *Strategii*** koordynujący prace realizacyjne oraz przygotowujący wnioski projektowe i budżetowe;
- nastąpi rozwój kadrowy **Wydziału Kultury** umożliwiający prowadzenie przez wydział analizy bieżącej sytuacji w sektorze kultury, inicjowanie i koordynowanie przedsięwzięć oraz raportowanie procesów realizacyjnych *Strategii*.

Monitorowanie procesu wdrażania *Strategii Rozwoju Kulturalnego Katowic 2020+* wymaga opracowania *Programu operacyjnego rozwoju kulturalnego miasta*, przygotowania kolejnych edycji *Wieloletniego Planu Inwestycyjnego* w dziedzinie kultury oraz sporządzania corocznych *Raportów monitorujących* z postępów prac wraz z wnioskami przedstawionymi Radzie Miasta Katowice. W ramach *Raportów monitorujących* ujęte zostaną m.in.

Tabela 1

Lista kontrolna wskaźników monitorujących realizację celów rozwoju kulturalnego Katowic

Cele specyficzne	Wskaźniki monitoringu
<p>Cel specyficzny 1</p> <p>Katowice miastem o wysokiej atrakcyjności społeczno-kulturowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba imprez/wydarzeń kulturalnych ● Szacunkowa liczba uczestników imprez/wydarzeń kulturalnych ● Liczba imprez/wydarzeń zorganizowanych w zmodernizowanych na cele kultury obiektach/przestrzeniach postindustrialnych ● Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego poddanych procesom: rewitalizacji, konserwacji, renowacji, rewaloryzacji, modernizacji, adaptacji ● Liczba osób rocznie korzystających z punktów informacji kulturalnej ● Liczba uruchomionych usług <i>on-line</i> na poziomie 1 – informacja ● Liczba przyznanych stypendiów dla dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej ● Wielkość środków budżetu miasta przeznaczonych na kulturę w relacji do wydatków budżetowych miasta

<p>Cel specyficzny 2</p> <p>Katowice miastem gwarantującym swobodę wyboru różnych kulturalnych stylów życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba publikacji służących informacji kulturalnej oraz promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego, w tym w formie elektronicznej ● Powierzchnia terenów zagospodarowanych na cele kulturalne, rekreacyjne ● Liczba osób korzystających z obiektów instytucji kultury ● Liczba punktów bezprzewodowego dostępu do Internetu w centralnych miejscach i instytucjach kultury Katowic ● Liczba szkół artystycznych wszystkich szczebli edukacji ● Liczba studentów kierunków artystycznych w szkołach wyższych
<p>Cel specyficzny 3</p> <p>Katowice, Metropolia i Górny Śląsk wpisane w przestrzeń metropolitalną Polski i Europy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego znajdujących się na szlakach dziedzictwa kulturowego miasta, woj. śląskiego, Polski, Europy ● Liczba wydarzeń kulturalnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym ● Szacunkowa liczba uczestników wydarzeń kulturalnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym ● Liczba instytucji i podmiotów sektora kultury, w tym publicznych oraz stowarzyszeń i fundacji działających na rzecz kultury ● Liczba wydarzeń/imprez muzycznych tygodniowo
<p>Cel specyficzny 4</p> <p>Katowice miastem generującym przemianę symboliczno-wizerunkową Metropolii i Górnego Śląska</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba lokali adaptowanych na potrzeby działalności rezydencji artystycznych krajowych i zagranicznych twórców ● Liczba uczest. konkursu „Student-ambasador kultury Katowic i Górnego Śląska” ● Liczba wydarzeń/imprez kulturalnych organizowanych w centrum miasta ● Liczba kampanii promujących katowickie i górnośląskie produkty kultury w regionie, kraju i zagranicą ● Liczba uczestników dni otwartych w katowickich instytucjach kultury ● Liczba realizowanych programów edukacji kulturalnej w instytucjach kultury

Źródło: Opracowanie własne.

informacje odnoszące się do listy kontrolnej wskaźników monitorujących realizację celów rozwoju kulturalnego Katowic (tab. 1).